

Силабус курсу СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Освітньо-професійна програма

«Логопедія»

016 Спеціальна освіта

Дні занять: згідно розкладу

Консультації: понеділок 12.30-14.30

Рік навчання: 1, семестр: 2

Кількість кредитів: 4

Мова викладання: українська

Керівник курсу:	доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Супрун Микола Олексійович викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Пацула Ірина Несторівна
Контактний телефон викладача:	067 350 72 56
E-mail викладача:	i.patsyla@ukr.net
Формат дисципліни:	Нормативна
Обсяг дисципліни:	Кредити ЄКТС - 4 (120 год.)

Опис дисципліни

На сьогодні у зв'язку з посиленням інтеграційних процесів в освіті актуалізується необхідність посилити у підготовці майбутніх фахівців знання про труднощі, особливості навчання дітей з ненормативним психічним розвитком, оволодіння прийомами комплексної допомоги їм. Центром вивчення психології є діти та підлітки з різними порушеннями у соматичному, психомоторному, сенсорному, інтелектуальному особистісно-соціальному розвитку, які мають особливі освітні, медичні, педагогічні проблеми. Відтак, ці знання є базою для створення умов для оптимальної соціально-психологічної адаптації, професійного самовизначення таких дітей.

Саме тому метою навчальної дисципліни «Спеціальна психологія» є формування у здобувачів вищої освіти комплексного розуміння причин, типології та особливостей психосоціального, вікового розвитку дітей з органічними чи функціональними порушеннями, які утруднюють їх соціально-психологічну адаптацію, включення в освітній, соціальний простір та подальше професійне самовизначення. А також розвиток вміння виявляти, коригувати, попереджати дисбаланс між процесом навчання та розвитком дітей з порушеннями у психофізичному розвитку, формувати компенсаторні механізми їхньої психіки, надавати допомогу батькам, вчителям.

Структура курсу

Години лек./сем. /практ	Тема	Результати навчання	Завдання
1/0/1	Тема 1. Передумови виникнення спеціальної	Розкрити сутність спеціальної психології. Ознайомити з передумовами	Питання, усна відповідь, творчі завдання,

	психологія та її філософська основа.	виникнення спеціальної психології та розкрити філософську основу.	презентації, есе
1/0/1	Тема 2. Предмет, завдання, мета та пріоритети спеціальна психологія на сучасному етапі.	Ознайомити з предметом та задачі спеціальної психології. Дитина з особливими освітніми потребами в системі суспільних відносин. Взаємозв'язок спеціальної психології з іншими галузями психології та науками. Принципи спеціальної психології.	Питання, усна відповідь, есе, творчі завдання, презентації
2/0/1	Тема 3. Структура та особливості процесу розвитку дітей психофізичним та інтелектуальними розладами.	Ознайомити із структурою та особливостями процесу розвитку дітей з психофізичними та інтелектуальними розладами.	Питання, вправи-ситуації, усна відповідь, презентації
2/0/2	Тема 4. Поняття та суть корекційно виховного процесу навчання та виховання, специфічні проблеми в сенсорній, моторній, інтелектуальній та емоційних сферах.	З'ясувати сутність корекційно виховного процесу навчання та виховання дітей з різними порушеннями у соматичному, психомоторному, сенсорному, інтелектуальному особистісно-соціальному розвитку.	Усна відповідь, питання, презентації
2/0/2	Тема 5. Соціально-психологічні проблеми дітей з особливим потребами. Психолого-педагогічний супровід їх залучення до загальноосвітніх класів шкіл.	Розкрити сутність соціально-психологічних проблем дітей з особливим потребами.. З'ясувати важливість психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями та їх залучення до загальноосвітніх класів шкіл.	Усна відповідь, тести, презентації, есе
2/0/2	Тема 6. Поняття діти з інтелектуальними порушеннями. Причини виникнення та характеристика їх.	Розкрити поняття «діти з інтелектуальними порушеннями». З'ясувати Причини виникнення та характеристика їх. Дослідити передовий педагогічний досвід: сутність, критерії, види.	Усна відповідь, тести, творчі завдання, презентації
2/0/2	Тема 7. Основні форми психічного розвитку у дітей. Клініко-педагогічна характеристика дітей з ЗПР.	Розкрити основні форми психічного розвитку у дітей. Затримка психічного розвитку, психологічна структура порушення. Чинники виникнення. Класифікація дітей із затримкою психічного розвитку: конституціонального походження	Усна відповідь, презентації, робота у групах

		(гармонійний психічний та психофізичний інфантилізм); соматичного походження; психогенного походження; церебрально-органічного генезу. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ЗПР. Психологічна характеристика розвитку дитини із ЗПР. Особливості соціальних взаємовідносин, ціннісні орієнтації, образ Я та самооцінка. Специфіка психічного розвитку: ігрова діяльність, мовлення, практична та розумова діяльність.	
1/0/1	Тема 8. Особливості зорового та слухового сприймання в дитячому віці. Причини та степені їх порушень.	З'ясувати загальну характеристику особливостей зорового та слухового сприймання в дитячому віці. Розкрити Причини та степені їх порушень.	Усна відповідь, творчі завдання, презентації
1/0/2	Тема 9. Початкові прояви та причини психопатичних форм поведінки дітей при нервово-психічних хворобах. Порушення опорно-рухового апарату ДЦП.	Розкрити початкові прояви та причини психопатичних форм поведінки дітей при нервово-психічних хворобах. Розкрити питання порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП) та чинники виникнення ДЦП, форми ДЦП: спастична деплегія, геміпаретична, гіперкінетична, подвійна гіплегія, атонічно-астатична. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП. Характеристика особистості дитини з порушеннями опорно-рухового апарату.	Усна відповідь, творчі завдання, презентації, робота в групах.
2/0/2	Тема 10. Основні закономірності розвитку мови. Причини порушень та їх види.	Розкрити психолого-педагогічну класифікацію мовленнєвих порушень. Загальні особливості психічного та соціального розвитку при різних типах мовленнєвих порушень. Розкрити загальну характеристику теоретичних методів педагогічного дослідження.	Усна відповідь, творчі завдання, презентації

Формування програмних компетентностей Програмні компетентності

Загальних компетентностей:

ЗК. 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку

суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК. 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК. 7 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

Фахових компетентностей:

СК. 1 Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з порушеннями мовлення.

СК. 2 Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної, інклюзивної освіти та логопедії.

СК. 3 Здатність застосовувати психолого педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК. 4 Здатність планувати та організовувати корекційно-логопедичну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення мовленнєвого розвитку, актуального стану та потенційних можливостей дітей, оцінювати її результати.

СК. 8 Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

С. 15 Здатність чітко та аргументовано висловлювати власні професійні переконання, враховуючи особливості аудиторії та ситуації спілкування, надавати точний, своєчасний та дієвий зворотній зв'язок клієнтам та колегам.

СК. 16 Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Згідно очікуваних **програмних результатів навчання** студенти зможуть:

РН.1 Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН.2 Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН.3 Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН.4 Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

РН.6 Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН.7 Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.

РН.8 Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН.10 Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати логопедичний супровід з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН.11 Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з порушеннями мовлення.

РН.12 Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами загалом та порушеннями мовленнєвого розвитку зокрема.

РН.14 Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН. 16 Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН.18 Аналізувати зміст, методи, особливості організації навчання, моделювати педагогічні явища та процеси, передбачати їх результати, виходячи з потреб, можливостей та труднощів дітей з мовленнєвими порушеннями.

РН.19 Визначати потреби і проблеми дітей з особливими освітніми потребами та їхніх сімей, знаходити інноваційні рішення та залучати ресурси для їх задоволення та вирішення.

Основні літературні джерела

1. Синьов І.М., Коберник Г.М. Основи дефектології.: К., Вища школа, 1994.
2. Боднар В.І., Синьов І.М. Дефектологія словник. Навчальний посібник.: К., «МП Леся», 2011.
3. Бондар В.І. Інтеграція дітей з обмеженими психофізичними можливостями в загально-освітні заклади. Дефектологія. – 2003 р. – № 3. Стр. 73. Стр. 100.
4. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні: Інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – Київ. 2005.
5. Діти з особливими потребами і поради батькам / За ред. В.І.Бондара. – Київ. 2004.
6. Хрестоматія з логопедії / Укл. М.К. Шеремет, І.в. Матриненко.– К., 2006 р.
7. Синьов В.М. до побудови загальної теорії колекційної педагогіки. // науковий часопис НПУ ім.. М.П. Драгоманова. – К. 2004 р. – № 1.
8. Про світ дітей з особливими потребами / Упоряд. В.І. Шнайдер.– Кам'янець-Подільський, 2003 р.
9. Миронова С.П. Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс. – Кам'янець-Подільський. 2008 р.
10. Синьов Є.П. Тифлопсихологія. – К., 2002
11. Г.А.Олійник.Виправлення недоліків мовлення в учнів. Методичний посібник. Тернопіль,1997.
12. Р.І.Кравченко. Соціальна робота з розумово відсталими людьми. Навчальний посібник. Вчена рада НаУКМЛ, Київ, 2001.
13. Виховання дітей з особливими потребами в сім'ї. Методичні рекомендації. Упорядник І.Б. Іванова. – К., 1998.
14. Елен П., Даніелс, Кей Стафорд. Залучення дітей з особливим потребами до системи загальноосвітніх класів. – Львів, 2000.
15. І.Б.Іванова. Соціально-психологічні проблеми дітей-інвалідів. – К., 2000.
16. І.В. Луценко. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими потребами (інклюзивне навчання) // Психолог. Шкільний світ. – 2005. – №40(184). – С.19–27.

Політика оцінювання

● **Політика щодо відвідування:** відвідування занять є обов'язковим; бали, отримані на занятті, сумуються і визначають загальну кількість балів за модульний контроль.

● **Політика щодо термінів та перескладання завдань:** завдання, які виконуються з порушенням встановлених термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. До перескладання модулю/модулів студент допускається з дозволу деканату за наявності поважних причин.

● **Політика щодо академічної доброчесності:** усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Зафіксовані порушення норм доброчесності під час складання підсумкового контролю є підставою для розгляду на засідання Комісії з питань етики та академічної доброчесності університету.

Шкала оцінювання

ECTS	Бали	Зміст / Content
A	90-	відмінно / excellent

	100	
B	85-89	дуже добре / very good
C	75-84	добре / good
D	65-74	задовільно / satisfactory
E	60-64	достатньо / sufficiently
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання / unsatisfactory – certain amount of work has to be done before retaking
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом / unsatisfactory – serious further work, course repetition is required